

PATVIRTINTA

Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus
2024 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. VK-1042
(Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus
2026 m. sausio 20 d. įsakymo Nr. VK-50 redakcija)

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO PIRMOSIOS DALIES VERTINTOJŲ DARBO VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO DALIES CENTRE TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies vertintojų darbo valstybinio brandos egzamino dalies centre tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja lietuvių kalbos ir literatūros (A) ir lietuvių kalbos ir literatūros (B) valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies (toliau – VBE pirmoji dalis) valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovo funkcijas ir valstybinio brandos egzamino dalies centro vertintojų darbo valstybinio brandos egzamino dalies centre tvarką ir funkcijas.

2. Vertintojai vadovaujasi VBE pirmosios dalies vykdymo instrukcija, VBE pirmosios dalies užduoties bendraisiais vertinimo kriterijais, VBE pirmosios dalies užduoties vertinimo instrukcija ir šiuo Aprašu.

3. Apraše vartojamos sąvokos atitinka Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. V-1187 „Dėl Valstybinių brandos egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – VBE aprašas), vartojamas sąvokas.

II SKYRIUS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO DALIES CENTRO VADOVO FUNKCIJOS

4. Valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovas, vadovaudamasis VBE aprašo 121 punktu ir šiuo Aprašu:

4.1. Nacionalinės švietimo agentūros Nacionalinių egzaminų centralizuotoje informacinėje sistemoje NECIS (toliau – informacinė sistema NECIS) teikia vardinius vertintojų sąrašus, kuriuos savivaldybių administracijų teikimu tvirtina Nacionalinės švietimo agentūros direktorius;

4.2. iš Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus patvirtinto vardinio vertintojų sąrašo vertintojams paskiria vaidmenis – vyresniojo vertintojo, vertinančio vertintojo arba pokalbį palaikančio vertintojo. Vyresnysis vertintojas turi būti dalyko mokytojas ar kitas specialistas, turintis dalyko išsilavinimą. Vyresnysis vertintojas nebūtinai turi būti tas pats asmuo visos VBE pirmosios dalies vertinimo eigoje, iš anksto sudarytame grafike gali būti paskirti skirtingi vyresnieji vertintojai, tačiau ne daugiau nei 1 vyresnysis vertintojas vienu metu. Vyresnysis vertintojas vertinančius vertintojus ir pokalbį palaikančius vertintojus suskirsto į vertinimo poras, nustato jų darbo vietą ir vertinimo grafiką. Vertintojų vaidmenys poroje gali būti keičiami, atsižvelgiant į vertintojų porai priskirtus kandidatus ir (arba) į sudarytą vertintojų darbo grafiką;

4.3. pasirašytinai supažindina vertintojus su VBE pirmosios dalies užduoties bendraisiais vertinimo kriterijais ir šiuo Aprašu arba paveda tai atlikti vyresniajam vertintojui;

4.4. suskirsto kandidatus į vertinimo grupes ir nustato jų vertinimo seką. Į vertinimo seką (1–2, 3–4 ir t. t.) skiria tik pagal tą patį dalyko programos kursą (A arba B) besimokančius kandidatus;

4.5. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius kandidatus, kuriems nustatytas laiko pratęsimas (100 proc. nuo viso užduočiai atlikti skirto laiko, kurį kandidatas savo nuožiūra skiria pasiruošimui

ir kalbėjimui), įtraukia į laikančiųjų lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies grafiką nelyginiais numeriais ir skiria jiems vienos sekos (1–2, 3–4 ir pan.) laiką;

4.6. perduoda vertintojams VBE aprašo 50 punkte įvardytus Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus ar jo įgalioto asmens sprendimus dėl vertinimo instrukcijų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams ir instruktuoja dėl jų laikymosi arba paveda tai atlikti vyresniajam vertintojui;

4.7. saugo kandidatų atlikčių diktofono garso įrašą iki galutinių VBE rezultatų paskelbimo datos;

4.8. administruoja kitus organizacinius klausimus.

III SKYRIUS VYRESNIOJO VERTINTOJO FUNKCIJOS

5. Vyresnysis vertintojas:

5.1. koordinuoja vertintojų porų darbą;

5.2. ne vėliau kaip likus 45 min. iki VBE pirmosios dalies vykdymo pradžios iš valstybinio brandos egzamino dalies centro vyresniojo vykdytojo paima ir kiekvienam vertintojui išdalyja VBE pirmosios dalies užduoties bendruosius vertinimo kriterijus, VBE pirmosios dalies užduoties vertinimo instrukciją, prisijungimo prie elektroninės užduočių atlikimo sistemos kodus ir slaptažodžius;

5.3. supažindina vertintojus su Nacionalinės švietimo agentūros direktoriaus patvirtinta VBE pirmosios dalies vykdymo instrukcija – pristato VBE pirmosios dalies vykdymo eigą, paaiškina, kaip prisijungti prie užduočių atlikimo sistemos, kaip ir kada pildyti kandidatų atlikčių vertinimo lenteles, kaip užduočių atlikimo sistemoje įrašyti ir išsaugoti kandidatų atliktis;

5.4. perduoda vertintojams sprendimus dėl vertinimo instrukcijų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams ir instruktuoja dėl jų laikymosi;

5.5. informuoja vertintojų poras apie jiems priskirtų vertinti specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių kandidatų atliktis ir priimtus sprendimus dėl VBE pirmosios dalies vykdymo ir vertinimo pritaikymo šiems kandidatams;

5.6. susipažįsta ir pasirašytinai supažindina vertintojus su šiuo Aprašu, paties ir visų vertintojų pasirašytą Aprašą perduoda valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovui;

5.7. esant būtinybei, per VBE pirmosios dalies pertraukėles ir pertrauką užtikrina pokalbį palaikančio vertintojo ir vertinančio vertintojo pasikeitimą vertinimo vaidmenimis;

5.8. esant būtinybei, keičia pokalbį palaikantį ar vertinantį vertintoją ir atlieka jo funkcijas, šiems susirgus ar dėl kitų priežasčių nebegalint atlikti nustatytų funkcijų;

5.9. esant būtinybei, konsultuojasi su Nacionaline švietimo agentūra dėl vertinimo organizavimo el. p. etestavimas@nsa.smsm.lt;

5.10. jei kyla vertinimo proceso organizavimo nesklandumų, juos aptaria su valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovu ir (ar) vyresnioju vykdytoju, sprendžia kilusias problemas;

5.11. informuoja valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovą ir (ar) vyresnįjį vykdytoją apie neatvykusius vertintojų sąraše esančius vertintojus.

IV SKYRIUS POKALBĮ PALAIKANČIO VERTINTOJO FUNKCIJOS

6. Iki VBE pirmosios dalies pokalbį palaikantis vertintojas:

6.1. ne vėliau kaip likus 45 min. iki VBE pirmosios dalies vykdymo pradžios, iš vyresniojo vertintojo gauna lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies užduoties bendruosius vertinimo kriterijus, vertinimo instrukciją, prisijungimo prie elektroninės užduoties atlikimo sistemos kodus ir slaptažodžius;

6.2. išklauso vyresniojo vertintojo VBE pirmosios dalies vykdymo ir vertinimo eigos pristatymą, išsiaiškina kilusius klausimus;

6.3. susipažįsta su sprendimais dėl vykdymo ir (ar) vertinimo instrukcijų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams, jei reikia, kilusius klausimus išsiaiškina su vyresniuoju vertintoju;

6.4. susipažįsta su šiuo Aprašu ir tai patvirtina parašu ant Aprašo.

7. VBE pirmosios dalies metu pokalbį palaikantis vertintojas:

7.1. likus 20 minučių iki pirmuoju numeriu protokole įrašyto kandidato užduočiai atlikti skirto laiko, prisijungia prie konkrečiam kandidatui skirtos VBE pirmosios dalies elektroninės užduoties kartu su konkrečiam kandidatui atlikties įvertinimams įrašyti skirta lentele. Atsidaro konkrečiam kandidatui skirtą užduotį ir su ja susipažįsta;

7.2. pradėjus atsakinėti pirmuoju numeriu protokole įrašytam kandidatui įjungia diktofoną, kuris skirtas visų kandidatų atliktims įrašyti ir naudojamas tais atvejais, jei kandidato pokalbis užduočių atlikimo sistemoje neįsirašo;

7.3. aiškiai suformuluoja kandidatui prašymą atlikti pirmąją VBE pirmosios dalies užduotį: įvardija, kad kandidatas prisistatytų nurodydamas savo grupės pavadinimą ir eilės numerį pagal vykdymo protokolą ir savo kandidato identifikavimo kodą. Jei kandidatas pamiršo savo identifikavimo kodą, pokalbį palaikantis vertintojas jį pateikia kandidatui;

7.4. užduoties atlikimo sistemoje įjungia kandidato atlikties įrašymo funkciją, paprašo kandidato prisistatyti ir įjungia laikmatį;

7.5. kandidatui kalbant, seka laiką laikmatyje ir laikosi kiekvienai užduoties daliai skirtos laiko trukmės reikalavimų;

7.6. kandidatui baigus atlikti pirmąją užduoties dalį ar pasibaigus pirmosios užduoties dalies atlikimo laikui, pradeda iki 5 min. trukmės diskusiją su kandidatu, užduodamas jam keletą klausimų (iš pateiktų su užduotimi arba savo suformuluotų);

7.7. kandidatui baigus atlikti užduotį, išjungia laikmatį, sustabdo kandidato atlikties įrašą, padėkoja ir mandagiai atsisveikina;

7.8. kandidatui išėjus iš vertinimo patalpos, vertintojas pereina į kitą užduoties atlikimo sistemos puslapį, įveda kalbėjusio kandidato identifikavimo kodą bei savo vardą ir pavardę, įvertina kandidato kalbėjimą pagal pateiktą vertinimo instrukciją (kriterijus), patikrina, ar viskas tinkamai užpildyta ir paspaudžia mygtukus „Pateikti duomenis“ ir „Baigti darbą“. Po pirmojo kiekvienos sekos kandidato užduoties atlikimo tam skiriama 15 minučių, po antrojo – 5 minutės. Paspaudęs mygtuką „Baigti darbą“, vertintojas jokių kandidato įvertinimų pakeitimų atlikti nebegalės.

8. Antruoju numeriu protokole esančiam kandidatui skiriama tokia pati užduotis, kaip pirmuoju numeriu protokole esančiam kandidatui, todėl susipažinti su šiam kandidatui skirta užduotimi vertintojui 20 minučių neskiriama.

9. Aprašo 7, 8 punktais nustatyta VBE pirmosios dalies eigos tvarka kartojama protokole 3–4, 5–6, 7–8, 9–10, 11–12, 13–14, 15–16 kandidatų sekoms.

10. Kandidatui kalbant, pokalbį palaikantis vertintojas:

10.1. užtikrina kiekvienam kandidatui vienodas užduoties atlikimo sąlygas;

10.2. žiūri į kandidatą, kai jis kalba;

10.3. neužsirašinėja, nepertraukia kandidato atliekant pirmąją užduoties dalį;

10.4. jeigu kandidatas pirmosios užduoties dalies (monologo) metu tyli, pokalbį palaikantis vertintojas palaukia, kol kandidatas pradės kalbėti; kandidatui nepradėjus kalbėti, pokalbį palaikantis vertintojas mandagiai paragina kalbėti, gali užduoti kelis klausimus, padedančius pradėti kalbėti (*kaip Tu manai ..., kodėl svarbu ...*);

10.5. jeigu kandidatas pirmosios užduoties dalies (monologo) metu kalba per ilgai, pokalbį palaikantis vertintojas mandagiai nutraukia pokalbį, leisdamas užbaigti mintį;

10.6. jeigu kandidatas pirmosios užduoties dalies (monologo) metu kalba per trumpai, pokalbį palaikantis vertintojas laukia, kol kandidatas pratęs pokalbį, mandagiai paragina pratęsti kalbėjimą, įvardydamas, kad dar liko skirto laiko;

10.7. antrosios užduoties dalies (dialogo) metu aiškiai formuluoja užduodamus klausimus, neskubina kandidato, nepateikia ir nesiūlo jam atsakymų variantų;

10.8. netaiso gramatikos, sintaksės, tarties ir kirčiavimo klaidų, nekommentuoja kandidato kalbėjimo;

10.9. nekommentuoja užduoties turinio ir apie tai nediskutuoja tarpusavyje su vertinančiu vertintoju;

10.10. vykdo sprendimus dėl vykdymo ir (ar) vertinimo instrukcijų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams;

10.11. vengia dėmesį blaškančio elgesio, vienu metu užduoda tik vieną klausimą, jei būtina, pakartoja arba reformuluoja klausimą, palieka kandidatui laiko pamąstyti ir atsakyti.

V SKYRIUS

VERTINANČIO VERTINTOJO FUNKCIJOS

11. Iki VBE pirmosios dalies vertinantis vertintojas:

11.1. ne vėliau kaip likus 45 min. iki VBE pirmosios dalies vykdymo pradžios, iš vyresniojo vertintojo gauna lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies užduoties bendruosius vertinimo kriterijus, lietuvių kalbos ir literatūros valstybinio brandos egzamino pirmosios dalies užduoties vertinimo instrukciją, prisijungimo prie elektroninės užduoties atlikimo sistemos kodus ir slaptažodžius;

11.2. išklauso vyresniojo vertintojo VBE pirmosios dalies vykdymo ir vertinimo eigos pristatymą, išsiaiškina kilusius klausimus;

11.3. susipažįsta su sprendimais dėl vykdymo ir (ar) vertinimo instrukcijų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams, jei reikia, kilusius klausimus išsiaiškina su vyresniuoju vertintoju;

11.4. susipažįsta su šiuo Aprašu ir tai patvirtina parašu ant Aprašo.

12. VBE pirmosios dalies metu vertinantis vertintojas:

12.1. likus 20 minučių iki pirmuoju numeriu protokole įrašyto kandidato užduočiai atlikti skirto laiko, prisijungia prie konkrečiam kandidatui skirtos VBE pirmosios dalies elektroninės užduoties kartu su konkrečiam kandidatui įvertinimams įrašyti skirta lentele. Atsidaro konkrečiam kandidatui skirtą užduotį, su ja susipažįsta ir pasiruošia vertinimui;

12.2. susipažinęs su užduotimi pereina į kitą užduoties atlikimo sistemos puslapį, skirtą kandidatui vertinti, įveda kandidato identifikavimo kodą bei savo vardą ir pavardę;

12.3. objektyviai ir nepriklausomai vertina kandidato atliktą, atsižvelgdamas į kiekvieną kriterijų atskirai pagal vertinimo instrukcijoje apibrėžtus reikalavimus, įvertinimus įrašo kandidato įvertinimams surašyti skirtoje lentelėje;

12.4. kandidato nepertraukia, neužduoda jam klausimų, nekommentuoja kandidato atlikties ar užduoties turinio ir apie tai nediskutuoja tarpusavyje su pokalbį palaikančiu vertintoju;

12.5. vykdo sprendimus dėl vertinimo instrukcijos pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems kandidatams;

12.6. kandidatui baigus atlikti užduotį ir jam išėjus iš vertinimo patalpos, patikrina, ar tinkamai užpildė kandidato įvertinimams įrašyti skirtą lentelę, ir išsaugo duomenis paspausdamas mygtukus „Pateikti duomenis“ ir „Baigti darbą“. Po pirmojo kiekvienos sekos kandidato atsakinėjimo tam skiriama 15 minučių, po antrojo – 5 minutės. Paspaudęs mygtuką „Baigti darbą“, vertintojas jokių kandidato įvertinimų pakeitimų atlikti nebegalės.

13. Antruoju numeriu protokole esančiam kandidatui skiriama tokia pati užduotis, kaip ir pirmuoju numeriu protokole esančiam kandidatui, todėl susipažinti su šiam kandidatui skirta užduotimi vertinančiam vertintojui 25 minutės neskiriamos.

14. Aprašo 12, 13 punktais nustatyta VBE pirmosios dalies eigos tvarka kartojama protokole 3–4, 5–6, 7–8, 9–10, 11–12, 13–14, 15–16 kandidatų sekoms.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

15. Siekiant išvengti kandidatų atlikčių ir jų įvertinimų sumaišymo, VBE pirmosios dalies vykdymui naudojamose užduočių atlikimo sistemoje nustatomi ribojimai, neleidžiantys vertinančiam vertintojui ir pokalbį palaikančiam vertintojui paspausti mygtuko „Baigti darbą“, jei vertinamo kandidato įvertinimams įrašyti skirta lentelė nebus pilnai užpildyta, ir prisijungti prie vienos sekos kitam kandidatui skirtos VBE pirmosios dalies elektroninės užduoties kartu su konkretaus kandidato įvertinimams įrašyti skirtos lentelės, kol nebaigtas prieš tai buvusio kandidato vertinimas. Jeigu po to, kai vertinantis vertintojas ir pokalbį palaikantis vertintojas paspaudė mygtuką „Baigti darbą“ (tuo baigdami konkretaus kandidato vertinimą ir duomenis pateikdami į sistemą saugoti), vertinantis ir (arba) pokalbį palaikantis vertintojas nusprendžia, kad padarė vertinimo klaidų ir nori pakeisti šio kandidato įvertinimo duomenis, pasibaigus tos dienos vertinimams, turi kreiptis į vyresnįjį vertintoją ir valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovą – užpildyti tos grupės vykdymo protokolo priede esantį aktą. Valstybinio brandos egzamino dalies centro vadovo užpildytas ir parašu patvirtintas aktas perduodamas Nacionalinei švietimo agentūrai. Lietuvių kalbos ir literatūros VBE pirmosios dalies vertinimo kokybės užtikrinimo grupė atliks šio kandidato atlikties įrašo vertinimą iš naujo. Šios grupės atliktas kandidato sakomo teksto ir (ar) pokalbio įrašo vertinimas atitinka trečiojo vertintojo vertinimą.

16. Jei kandidatui neatvykus į egzamino dalį, vertinantis vertintojas atidaro tam kandidatui skirtą užduoties atlikimo sistemos puslapį, skirtą kandidatui vertinti, vertinantis vertintojas turi įvesti neatvykusio kandidato identifikavimo kodą bei savo vardą ir pavardę į vertinimo langą ir tik tada baigti darbą.

17. Vertintojai laikosi saugaus atstumo ir higienos normų reikalavimų.
